

Województwo
Śląskie

Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2030

Śląska ekonomia społeczna
Współpraca się opłaca

Redakcja:

Zespół Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
we współpracy z Regionalnym Komitetem Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa
Śląskiego

pod kierunkiem:

dr Anny Zasady-Chorab – Dyrektora,

Piotra Poloka – Zastępcy Dyrektora, dr Adriana Starońka – Zastępcy Dyrektora
Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Wykaz skrótów.....	5
3. Uwarunkowania strategiczne ekonomii społecznej.....	6
4. Diagnoza zasobów i potrzeb oraz analiza SWOT sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim.....	8
5. Główne założenia Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2030.....	12
5.1. Cel główny i cele szczegółowe.....	12
5.2. Struktura celów szczegółowych i kierunków interwencji.....	15
5.3. Kierunki interwencji, działania i realizatorzy.....	16
5.4. Rezultaty i wskaźniki.....	22
5.5. System realizacji RPRES.....	24
5.5.1. Podmioty organizujące wsparcie ekonomii społecznej w województwie śląskim.....	24
5.5.2. Finansowanie.....	29
5.5.3. Monitoring i ewaluacja.....	35

1. Wprowadzenie

Uchwałą nr 212 z dnia 26 października 2022 r. Rada Ministrów przyjęła program pod nazwą *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej*. Zmieniająca się sytuacja społeczno-gospodarcza oraz poprawa sytuacji na rynku pracy spowodowały pojawienie się nowych wyznań, które wymagały zmodyfikowania roli sektora ekonomii społecznej. Jako długofalowy cel strategiczny *Programu* uznano dążenie, aby ekonomia społeczna i solidarna stała się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego. Cel główny *Programu* wskazuje, iż: *do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej i solidarnej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług użyteczności społecznej i realizatorami zadań z zakresu rozwoju lokalnego*.

Koordinowanie działań na rzecz sektora ekonomii społecznej w regionie, zgodnie z art. 21 ust. 4a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, należy do zadań samorządu województwa. Dokumentem strategicznym, który stanowi podstawę planowania interwencji w tym obszarze jest *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej*. Samorząd województwa określa w Programie sposób realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.

Mając na uwadze zakończenie wdrażania dotychczas obowiązującego programu, zapisy *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”* oraz *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030*, a także konieczność opracowywania wytycznych co do zakresu i warunków realizacji działań finansowanych ze środków Unii Europejskiej i innych środków skierowanych na wdrażanie działań dotyczących wzmacniania sektora ekonomii społecznej, podjęto decyzję o opracowaniu nowego dokumentu uwzględniającego powyższe kwestie. W rezultacie przygotowano niniejszy dokument, który zawiera uwarunkowania strategiczne ekonomii społecznej, diagnozę problemów i wyzwań w sektorze, określa cel główny i cele szczegółowe, kierunki interwencji, działania i rezultaty, a także opisuje system realizacji, w tym realizatorów działań, źródła finansowania, monitoring i ewaluację.

2. Wykaz skrótów

AKSES	system akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej
CIS	Centrum Integracji Społecznej
CSR	Społeczna Odpowiedzialność Biznesu (ang. <i>Corporate Social Responsibility</i>)
CUS	Centrum Usług Społecznych
EFS, EFS +	Europejski Fundusz Społeczny, Europejski Fundusz Społeczny Plus
ES	ekonomia społeczna
FERS	Program <i>Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027</i>
FE SL	Program <i>Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027</i>
FP	Fundusz Pracy
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KGW	koło gospodyń wiejskich
KIS	Klub Integracji Społecznej
KPRES	<i>Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej</i>
KRS	Krajowy Rejestr Sądowy
MRIPS	Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
MRPIPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PS	przedsiębiorstwo społeczne
PUP	Powiatowy Urząd Pracy
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
RKRES	Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej
RPO WSL	<i>Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego 2014-2020</i>
RPRES	<i>Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2030</i>
UMWŚ	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZPCh	Zakład Pracy Chronionej

3. Uwarunkowania strategiczne ekonomii społecznej

Podstawowe definicje, instrumenty wsparcia i rozwiązania organizacyjne w obszarze wsparcia sektora ekonomii społecznej reguluje ustawa dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej. Uregulowanie ustawowe ekonomii społecznej stanowi realizację postulatów trzech programów rządowych: *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 r.* i *Programu Dostępność Plus*.

Rola ekonomii społecznej została zarysowana w kluczowym dokumencie państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej - *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* przyjętej przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. W celu szczegółowym II. *Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony*, w obszarze *Spójność społeczna* wskazano na kluczową rolę podmiotów ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych we wspieraniu integracji społecznej, zwrócono uwagę na wykorzystywanie ich potencjału przy poprawie dostępności do usług, w tym społecznych i zdrowotnych, a także w aktywizacji zawodowej osób w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. W Strategii wskazano na potrzebę przygotowania i realizacji programu wzmocnienia sektora ekonomii społecznej *Ekonomia solidarności społecznej*, który ma łączyć założenia *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej* i *Funduszu Inicjatyw Obywatelskich*.

Kluczowym dokumentem programowym w zakresie planowania działań w obszarze ekonomii społecznej jest zaktualizowany 26 października 2022 r. *Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej*, będący programem rozwoju w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowionym w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju - *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* oraz innych strategii rozwoju. Dokument porządkuje kierunki interwencji publicznej i działania wpływające na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej, jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego. Przedstawia plany i działania realizowane przez administrację rządową na szczeblu krajowym oraz kompleksową strukturę systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Cel długofalowy, o charakterze strategicznym KPRES zakłada, że ekonomia społeczna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego. Przekłada się on na cel główny, zgodnie z którym do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej będą ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług społecznych. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe dzięki realizacji 4 celów szczegółowych:

1. Wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych.
2. Zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
3. Zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej na rynku.
4. Upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.

W programie rządowym *Dostępność Plus 2018-2025* zaplanowano działania, których celem jest podniesienie jakości i zapewnienie niezależności życia dla osób o szczególnych potrzebach, w tym osób starszych i osób z trwałymi lub czasowymi trudnościami w zakresie mobilności lub percepcji. Służyć temu będzie poprawa dostępności przestrzeni publicznej, w tym architektury, transportu, produktów i usług na szeroką skalę. Część tych zmian ma się dokonywać z udziałem

podmiotów ekonomii społecznej, co zostało bezpośrednio wskazane w działaniu 23. *Dostępne usługi społeczne* (w którym zaplanowano stworzenie modelowych rozwiązań w zakresie świadczenia przez PES usług społecznych, wzmacnianie ich profesjonalizacji i potencjału oraz wprowadzenie nowych trybów ich współpracy z JST) i w działaniu 43. *Spójna polityka społeczna na rzecz dostępności* (gdzie zaplanowano ustawowe uregulowanie sfery ekonomii społecznej i solidarnej, w tym m.in. w zakresie preferencji dla PES w realizacji usług społecznych).

Do rozwoju ekonomii społecznej w ostatnich latach w dużej mierze przyczyniło się wykorzystanie Funduszy Europejskich. Umowa Partnerstwa dla realizacji *Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce*, będąca uzgodnionym z Komisją Europejską dokumentem określającym strategię wykorzystania Funduszy Europejskich w obecnej perspektywie finansowej, w ramach Celu 4: *Europa o silniejszym wymiarze społecznym*, w obszarze *Włączenie i integracja społeczna* zakłada działania na rzecz wzmacniania sektora ekonomii społecznej, w tym poprzez większe wykorzystanie potencjału jednostek reintegracyjnych i przedsiębiorstw społecznych. Będą one realizowane zarówno na poziomie programu krajowego, jak i programów regionalnych.

Potrzebę działań wspierających rozwój sektora ekonomii społecznej uwzględniają również dokumenty strategiczne opracowywane na poziomie regionalnym. W *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”*, przyjętej uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r., w zakresie celu strategicznego B: *Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca*, w celu operacyjnym B.2. *Aktywny mieszkani* ujęto kierunek działania: *Promocja i wsparcie podmiotów ekonomii społecznej*.

Obszarowi ekonomii społecznej poświęcony jest jeden z celów strategicznych w *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030* przyjętej uchwałą nr VI/25/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 16 listopada 2020 r. Założono w niej jako cel strategiczny 5 *Wzmocnienie roli ekonomii społecznej i solidarnej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych*, w ramach którego wyznaczono następujące kierunki działań:

- 5.1. *Rozwój podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej;*
- 5.2. *Wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej i solidarnej w regionie;*
- 5.3. *Zwiększenie roli ekonomii społecznej i solidarnej w życiu mieszkańców i instytucji publicznych województwa śląskiego.*

W dokumencie wskazano również działania i wskaźniki osiągnięcia rezultatów w obszarze ekonomii społecznej. *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej* stanowi uszczegółowienie zapisów *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030* w tym obszarze.

Regionalny program operacyjny *Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027* przewiduje interwencję w obszarze ekonomii społecznej w ramach Priorytetu VII *Fundusze Europejskie dla społeczeństwa*, celu szczegółowego ESO4.8. *Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji*.

Działania będą się koncentrować na wzmocnieniu sektora ekonomii społecznej poprzez bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw społecznych na rzecz zwiększenia zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, głównie dzięki udzielaniu bezzwrotnego wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy. Ponadto program będzie wspierał profesjonalizację sektora ES za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych (BUR) oraz innych instrumentów wsparcia jak: doradztwo, poradnictwo, szkolenia oraz inne instrumenty niezbędne do założenia i/lub efektywnego prowadzenia działalności. Interwencja zakłada również wspieranie indywidualnego procesu reintegracji pracowników PS zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Oprócz tego program przewiduje tworzenie nowych lub wspieranie istniejących podmiotów reintegracyjnych, m.in. Zakładów Aktywności Zawodowej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej jako skutecznego środowiska aktywizacji zawodowej, pomagającego wyjść uczestnikom na otwarty lub chroniony rynek pracy.

Przygotowując założenia RPRES uwzględniono w szczególności: aktualne trendy krajowych polityk publicznych w obszarze ekonomii społecznej, ale także w zakresie rozwoju i deinstytucjonalizacji usług społecznych, wytyczne określone w dokumentach związanych z wykorzystywaniem Funduszy Europejskich na lata 2021-2027 oraz lokalne potrzeby województwa śląskiego w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.

4. Diagnoza zasobów i potrzeb oraz analiza SWOT sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim

„Diagnoza zasobów i potrzeb w zakresie ekonomii społecznej w województwie śląskim” stanowi aneks nr 1 do niniejszego RPRES. W diagnozie zawarto podstawowe zagadnienia definicyjne związane z sektorem ekonomii społecznej, przedstawiono charakterystykę poszczególnych rodzajów podmiotów ekonomii społecznej oraz analizę w zakresie ich zasobów i sposobu funkcjonowania. Dokonano oceny kondycji ekonomicznej śląskich przedsiębiorstw społecznych.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego we współpracy z Regionalnym Komitetem Rozwoju Ekonomii Społecznej poprzedniej i obecnej kadencji oraz ekspertami dokonał analizy stanu sektora ekonomii społecznej w regionie. Dzięki analizie SWOT zostały określone czynniki sprzyjające i blokujące rozwój ekonomii społecznej w regionie.

Tabela 1. Analiza SWOT sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
✓ duży potencjał i liczba PES/PS/OWES i osób w nich zatrudnionych, ✓ aktywne i silne podmioty reintegracyjne ukierunkowane na współpracę i reprezentację środowiska, ✓ otwartość PES/PS/OWES na współpracę z różnymi podmiotami, ✓ wysoka gotowość do innowacji wśród części PES, ✓ wysoka świadomość PES/PS/OWES i gotowość do profesjonalizacji kadr, ✓ duża świadomość potrzeb lokalnych społeczności, ✓ wieloletnie doświadczenie OWES i ich kadr, ✓ uznana i stabilna pozycja śląskich PES w Polsce, ✓ wiarygodność sektora ES, ✓ duże kompetencje cyfrowe w sektorze ES.	✓ słaba kondycja ekonomiczna części PS, ✓ niewielka gotowość do ekonomizacji PES, ✓ niewystarczający stopień zaangażowania samorządu lokalnego w rozwój PES i współpracę z sektorem ES w zakresie rozwoju lokalnego, świadczenia usług społecznych, ✓ niski poziom kompetencji osób tworzących PS, w tym menedżerskich liderów PS, ✓ niezgodna z założeniami ES, nastawiona na prywatyzację zysku motywacja tworzenia części PS, ✓ niska świadomość mieszkańców województwa nt. ES i jej roli, ✓ brak spójnych działań edukacyjnych nt. ES na poziomie szkół średnich i uczelni, ✓ słaby przepływ osób z podmiotów reintegracyjnych do PS, ✓ brak zainteresowania pracodawców

	zatrudnianiem pracowników ZAZ, ✓ niewielkie wykorzystanie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych przez instytucje publiczne/samorządy terytorialne różnych szczebli, ✓ projektowy charakter KIS, ✓ słabo rozwinięta współpraca PS/PES z podmiotami komercyjnymi, ✓ występowanie obszarów z barierami transportowymi w dostępie do usług dla osób z niepełnosprawnościami.
SZANSE	ZAGROŻENIA
✓ przekonanie większej liczby samorządów różnych szczebli do silniejszego zaangażowania w rozwój ES, ✓ wzrost świadomości części mieszkańców województwa czym są PES, ✓ dostępność środków z perspektywy finansowej UE na lata 2021-2027 – EFS+, ✓ wzrastająca rola ROPS, ✓ zainteresowanie pracodawców pozyskiwaniem pracowników z PES oraz współpracą, ✓ nowe gałęzie gospodarki i trendy na rynku (np. srebrna gospodarka, biała gospodarka, Europejski Zielony Ład, gospodarka obiegu zamkniętego).	✓ niespójność dokumentów strategicznych/branżowych dot. ES na wszystkich poziomach, ✓ zmienność oczekiwań ze strony administracji rządowej, ✓ słabość organizacji procesu konsultacyjnego i stosowanych narzędzi partycypacji społecznej ze strony podmiotów prowadzących konsultacje, ✓ powszechna biurokratyzacja w administracji rządowej i samorządowej, ✓ brak mechanizmu aktualizacji budżetów kontraktów wieloletnich z PES, ✓ brak długofalowego planowania działań w zakresie ES na poziomie krajowym, ✓ wysoka konkurencyjność rynku.

Na podstawie analizy sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim sformułowano następujące najważniejsze wnioski i rekomendacje.

I.	W województwie śląskim odnotowuje się wzrost liczby podmiotów reintegracyjnych, istnieją jednak obszary, w których występują deficyty w tym zakresie.
	Podmioty reintegracji społecznej, takie jak Centra Integracji Społecznej, Kluby Integracji Społecznej, Zakłady Aktywności Zawodowej i Warsztaty Terapii Zajęciowej niosą pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym - znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, przyczyniając się do ich aktywizacji społeczno-zawodowej. W województwie śląskim działa już 125 tego typu placówek, przynajmniej jedna w każdym powiecie (60 WTZ, 19 KIS, 31 CIS, 15 ZAZ). Aktywizację społeczno-zawodową w tych podmiotach odbywa łącznie ponad 7 tys. osób, z czego ponad 40% w WTZ. Nadal jednak wciąż istnieją gminy, w których występują deficyty w tym zakresie.
	Należy utrzymać trend rosnący i dążyć do zbudowania stabilnej sieci podmiotów reintegracyjnych na terenie całego województwa śląskiego.
II.	Na śląskim rynku występuje wysoka dynamika powstawania przedsiębiorstw

	społecznych. W województwie śląskim działalność prowadzi 166 podmiotów ekonomii społecznej, które posiadają status PS nadany przez wojewodę, zgodnie z trybem określonym ustawą o ekonomii społecznej. W bazie prowadzonej przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej przed wejściem w życie ustawy i zmianą trybu przyznawania statusu PS, wg stanu na koniec 2022 r. znajdowało się 312 przedsiębiorstw społecznych z województwa śląskiego. Przeważają wśród nich podmioty nowe - funkcjonujące na rynku 2 lata i krócej. Należy utrzymać trend rosnący i podejmować działania wzmacniające trwałość PS.
III.	Tylko nieliczne przedsiębiorstwa społeczne działają w branżach zaliczanych do najbardziej dochodowych. Na przestrzeni lat najwięcej PS w województwie działało w branżach edukacji i kultury oraz usług dla firm, organizacji i administracji publicznej, gastronomii, handlu i pozostałych usług, podczas gdy najwyższe przychody osiągały firmy budowlane, przedsiębiorstwa produkcyjne oraz dostarczające usług socjalnych. Należy wspierać w szczególności powstawanie PS w branżach, na które jest aktualnie zapotrzebowanie na rynku i o wyższej dochodowości.
IV.	Na mapie ekonomii społecznej województwa śląskiego istnieją tzw. „białe plamy”. W województwie śląskim istnieją powiaty, w których żaden podmiot ekonomii społecznej nie uzyskał statusu przedsiębiorstwa społecznego ani przed, ani po zmianie sposobu nadawania statusu PS, przy czym na ich terenie prowadzona jest animacja lokalna w celu stworzenia środowiska przyjaznego ekonomii społecznej i motywowania grup i środowisk do podejmowania działalności w sektorze ES. Należy podjąć działania animacyjne i wspierające w kierunku rozwoju przedsiębiorczości społecznej priorytetowo w miejscach gdzie dotychczas nie powstały te podmioty.
V.	Dominującymi formami prowadzenia przedsiębiorstwa społecznego w województwie śląskim są fundacja i spółka z o.o. non-profit. Najwięcej PS w województwie śląskim funkcjonuje w formach prawnych, które uchodzą za łatwiejsze do utworzenia. Założycielami spółek z o.o. non-profit często są osoby z doświadczeniem w biznesie czy nastawione na działalność gospodarczą. Przy wspieraniu powstawania nowych podmiotów należy prowadzić analizę w zakresie najbardziej adekwatnej do potrzeb formy prowadzenia PS.
VI.	Dofinansowanie miejsc pracy w PS może generować powstawanie kolejnych

	miejsc pracy w sektorze.
	PS w województwie śląskim zatrudniają blisko 1,5 tys. pracowników, przy czym - jak wskazują wyniki badania śląskich PS - wsparcie przez OWES zatrudnienia 3 osób może przekładać się na zatrudnienie nawet 2 pracowników ze środków własnych lub z innych źródeł (np. PFRON, pożyczki).
	Należy kontynuować wsparcie tworzenia nowych miejsc pracy w PS.
VII.	PS nie wykorzystują w pełni dostępnych instrumentów pożyczkowych.
	Na przestrzeni lat zainteresowanie instrumentami pożyczkowymi wśród PS było dość niskie i nierównomiernie rozłożone biorąc pod uwagę podział województwa na subregiony (od co drugiego do co siódmego PS w latach 2018-2020).
	Należy wzmacniać i upowszechniać instrumenty pożyczkowe dla PS, pozwalające na ich rozwój.
VIII.	Występuje niewielki odsetek spółdzielni socjalnych, które posiadają status przedsiębiorstwa społecznego.
	Tylko 30% istniejących w województwie spółdzielni socjalnych posiadało status przedsiębiorstwa społecznego przed zmianą sposobu jego nadawania, po zmianie odsetek ten jest jeszcze niższy - posiada go zaledwie 15% spółdzielni socjalnych. Są to spółdzielnie, które starały się o dotację z OWES. Pomimo wejścia w życie ustawy o ekonomii społecznej, spółdzielnie nie widzą w posiadaniu statusu PS innych korzyści, a jego uzyskanie wiąże się z koniecznością spełnienia wymogów określonych w ustawie.
	Należy promować korzyści z uzyskania przez podmioty ekonomii społecznej statusu PS oraz zachęcać JST do stosowania preferencji w zamówieniach publicznych i ułatwiania dostępu do realizacji usług społecznych przez PS.
IX.	Pandemia COVID-19 miała duży wpływ na funkcjonowanie śląskich PS.
	Obostrzenia w związku z sytuacją epidemiczną w 2020 i 2021 r. wpłynęły na trudności części PS w funkcjonowaniu. Jednak wsparcie w ramach tarczy antykryzysowej, instrumentów zwrotnych, mechanizmu zakupowego, zlecanie zadań przez gminy czy też pomoc organizacji tworzących PS, sprawiły że wiele z nich funkcjonowało w okresie pandemii w relatywnie dobrej kondycji. Były też podmioty, które przebranzowiły się pod kątem potrzeb związanych z przeciwdziałaniem COVID-19 (szycie maseczek, wytwarzanie przyłbic, dystrybucja płynów, dezynfekcja budynków). Część PS zdecydowała się na zmianę sposobu prowadzenia działalności i przeniesienie jej do Internetu. Najtrudniejsza sytuacja dotknęła przedsiębiorstwa całkowicie funkcjonujące na otwartym rynku, zarabiające na działalności gospodarczej, zwłaszcza podmioty gastronomiczne, turystyczne czy zajmujące się organizacją imprez/eventów.
	Należy wspierać dywersyfikację oferty PS oraz tworzyć mechanizmy wspierające

	PS w sytuacjach kryzysowych.
X.	JST nie posiadają dostatecznej wiedzy na temat systemu wsparcia ekonomii społecznej.
	Część przedstawicieli JST nie posiada wystarczającej wiedzy na temat funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności OWES, co tłumaczy brakiem potrzeby nawiązywania współpracy z tymi instytucjami, bądź brakiem podejmowania działań z zakresu ekonomii społecznej na terenie JST.
	Należy prowadzić działania edukacyjne i promocyjne na temat ekonomii społecznej i systemu wsparcia wśród JST z aktywnym udziałem OWES, ROPS i innych instytucji.
XI.	JST nie wykorzystują w pełni potencjału PES.
	Zaledwie co czwarta jednostka samorządu terytorialnego korzysta z co najmniej jednego instrumentu z obszaru ekonomii społecznej, jak np. inicjatywa lokalna, założenie PES czy też zlecanie zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej. Podobny odsetek JST deklaruje stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.
	Należy prowadzić działania edukacyjne i promocyjne w zakresie instrumentów z obszaru ekonomii społecznej wśród JST, w tym w zakresie: • zlecania usług społecznych, • współpracy JST z PS/PES oraz innymi podmiotami obrony cywilnej celem wzmacniania odporności społecznej.
XII.	Na terenie województwa występują obszary z barierami transportowymi w dostępie do usług reintegracyjnych dla osób z niepełnosprawnościami.
	Na terenie województwa śląskiego występują obszary, szczególnie w mniejszych miastach i na terenach wiejskich, gdzie osoby z niepełnosprawnościami napotykają znaczne bariery transportowe. Ograniczona dostępność komunikacji publicznej, brak dostosowanych pojazdów czy infrastruktury przystankowej utrudnia im codzienne funkcjonowanie i ogranicza dostęp do usług reintegracyjnych.
	Należy uwzględnić potrzeby transportowe osób z niepełnosprawnościami w planowaniu lokalizacji i dostępności jednostek reintegracyjnych oraz rozwijać system transportu specjalistycznego.

5. Główne założenia Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2030

5.1. Cel główny i cele szczegółowe

W województwie śląskim systematycznie prowadzone są działania zwiększające znaczenie sektora ekonomii społecznej w rozwoju społeczno-gospodarczym. Rośnie liczba podmiotów ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstw społecznych. Jednak pomimo pozytywnych trendów, wykorzystanie narzędzi ekonomii społecznej i jej potencjału jest wciąż niewystarczające. Niezbędne jest więc stworzenie warunków do dalszego rozwoju tego sektora, aby odgrywał coraz większą rolę w integracji społeczno-zawodowej i dostarczaniu usług społecznych w regionie.

Na podstawie diagnozy zasobów i potrzeb w zakresie ekonomii społecznej w województwie śląskim oraz w nawiązaniu do dokumentów strategicznych województwa śląskiego, został wyznaczony cel główny *Programu* oraz 5 celów szczegółowych w zakresie potrzeb i wyzwań sektora ekonomii społecznej.

Cel główny RPRES jest rozwinięciem celu strategicznego 5 *Strategii Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2020-2030*, który został w tym dokumencie sformułowany jako: *Wzmocnienie roli ekonomii społecznej w integracji społeczno-zawodowej oraz w dostarczaniu usług społecznych*.

Cel główny RPRES

Wzrost znaczenia ekonomii społecznej dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa śląskiego

Cel główny będzie realizowany poprzez 5 celów szczegółowych.

Cele szczegółowe RPRES

1. Zwiększenie dostępu mieszkańców województwa do usług reintegracji społeczno-zawodowej.
2. Podniesienie potencjału i konkurencyjności PES i PS.
3. Zwiększenie zaangażowania samorządu terytorialnego w rozwój ekonomii społecznej i współpracę z PES.
4. Wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej w regionie.
5. Podniesienie poziomu świadomości i upowszechnienie pozytywnych postaw mieszkańców województwa wobec ekonomii społecznej.

Cel szczegółowy 1

Zwiększenie dostępu mieszkańców województwa do reintegracji społeczno-zawodowej

Sektor ekonomii społecznej stwarza możliwości skutecznego wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez ich reintegrację społeczną i zawodową. W celu zapewnienia powszechnego dostępu mieszkańców województwa do usług w tym zakresie, niezbędne jest funkcjonowanie sprawnie działającej i pokrywającej cały obszar regionu sieci podmiotów reintegracyjnych oraz przedsiębiorstw społecznych, osadzonych w społecznościach lokalnych.

Cel szczegółowy 2
Podniesienie potencjału i konkurencyjności PES i PS

Pomimo systematycznego rozwoju, znaczenie sektora ekonomii społecznej w gospodarce wciąż jest niewielkie. Łączenie realizacji celów społecznych i ekonomicznych jest wyzwaniem wymagającym od podmiotów działających w tym sektorze posiadania odpowiedniego potencjału. Konieczne jest zatem wzmacnianie kompetencji kadr PES zarówno w aspekcie profesjonalizacji działań społecznych, w tym reintegracyjnych, jak i rozwoju umiejętności funkcjonowania w warunkach konkurencyjnego rynku oraz zapewniania wysokiej jakości oferowanych produktów i usług.

Cel szczegółowy 3
Zwiększenie zaangażowania samorządu terytorialnego w rozwój ekonomii społecznej i współpracę z PES

Ekonomia społeczna może przyczyniać się do rozwoju społecznego i gospodarczego regionu, a w perspektywie najbliższych lat powinna rosnąć jej rola w świadczeniu usług społecznych i ich planowanej deinstytucjonalizacji. Z uwagi na wzrastające zagrożenia bezpieczeństwa, należy oczekiwać wzrostu jej znaczenia w budowie odporności lokalnych społeczności na sytuacje kryzysowe. Warunkiem tego jest chęć współpracy jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli z podmiotami ekonomii społecznej, zaangażowanie w inicjatywy wspierające ich rozwój oraz włączanie ich w procesy planowania i wdrażania lokalnych polityk publicznych, w tym w zakresie reagowania na sytuacje kryzysowe.

Cel szczegółowy 4
Wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej w regionie

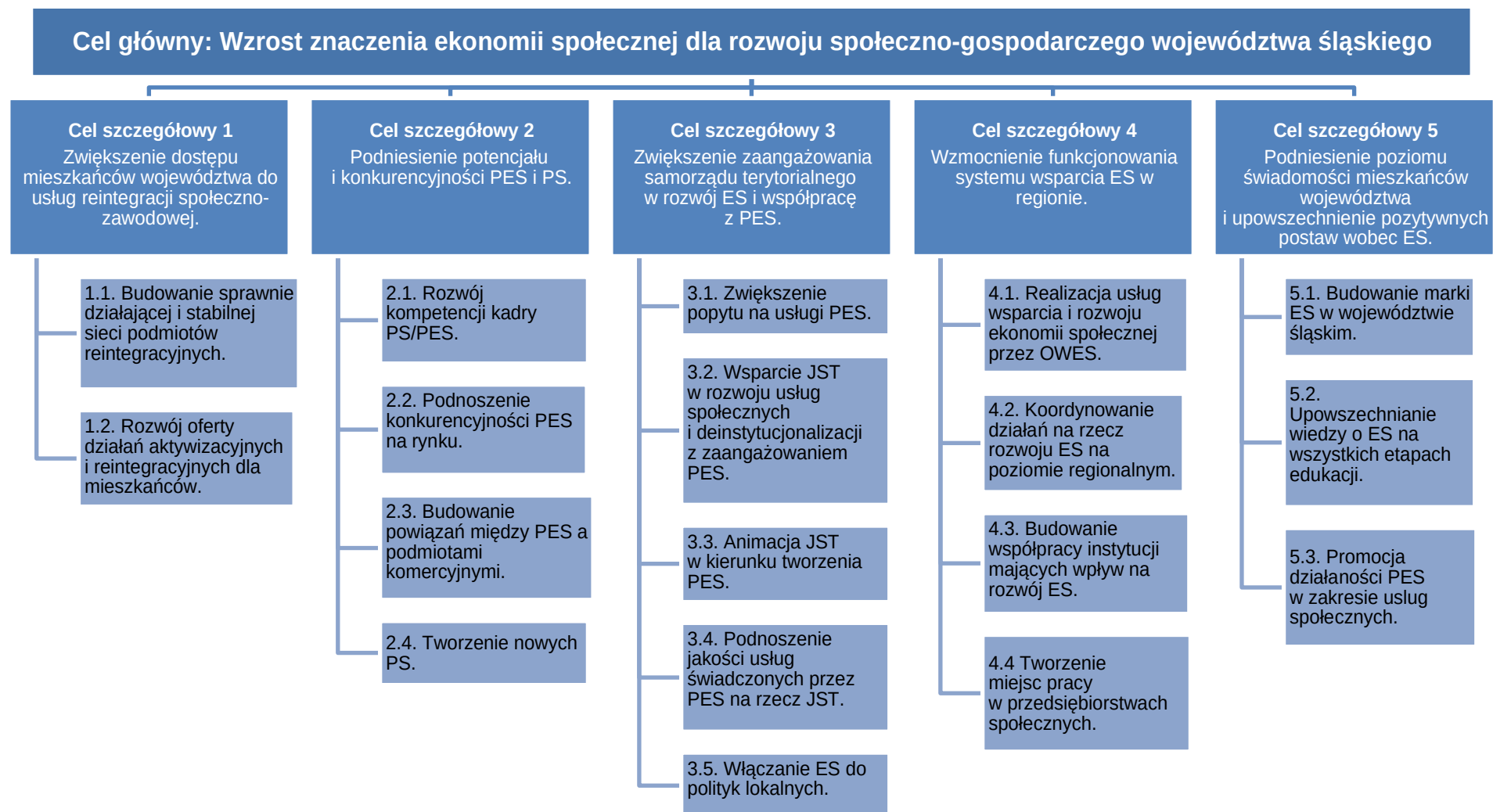
Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że czynnikiem warunkującym rozwój ekonomii społecznej jest skuteczny, kompleksowy i stabilny system wsparcia. Jego sprawne i skoordynowane funkcjonowanie przyczynia się nie tylko do tworzenia nowych podmiotów, ale również - poprzez działania animacyjne, edukacyjne, promocyjne i sieciujące do budowania środowiska sprzyjającego wzmocnieniu ich pozycji.

Cel szczegółowy 5
Podniesienie poziomu świadomości i upowszechnienie pozytywnych postaw mieszkańców województwa wobec ekonomii społecznej

Podmioty ekonomii społecznej realizując cele gospodarcze, równocześnie zaspokajają wiele potrzeb społecznych: aktywizują osoby zagrożone wykluczeniem, tworzą miejsca pracy, dostarczają usługi społeczne, angażują się w rozwój lokalnych społeczności. Działają zgodnie z zasadami solidarności społecznej, współpracy i kształtowania odpowiedzialnych postaw. Pomimo tego wiedza na temat ekonomii społecznej i jej roli jest w społeczeństwie niewielka. Ważne jest więc promowanie idei i narzędzi ekonomii społecznej, budowanie jej pozytywnego wizerunku oraz kształtowanie odpowiedzialnych postaw konsumenckich.

Do każdego celu szczegółowego, który powinien zostać osiągnięty do końca realizacji Programu, tj. do roku 2030, wskazano kierunki interwencji oraz działania.

5.2. Struktura celów szczegółowych i kierunków interwencji.

5.3. Kierunki interwencji, działania i realizatorzy

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie dostępu mieszkańców województwa do usług reintegracji społeczno-zawodowej.		
Kierunki interwencji:	Działania:	Realizator:
1.1. Budowanie sprawnie działającej i stabilnej sieci podmiotów reintegracyjnych.	1.1.1. Wspieranie tworzenia nowych podmiotów reintegracyjnych adekwatnie do zidentyfikowanych lokalnych potrzeb.	UMWŚ, ROPS, OWES, PES
	1.1.2. Wsparcie finansowe na inwestycje dla istniejących PES w celu wzmacniania ich potencjału organizacyjnego.	
	1.1.3. Podejmowanie działań rzeczniczych na rzecz poprawy regulacji prawnych dotyczących PES.	
1.2. Rozwój oferty działań aktywizacyjnych i reintegracyjnych dla mieszkańców.	1.2.1. Testowanie nowych rozwiązań, narzędzi, transfer dobrych praktyk.	ROPS, OWES, PFRON, PES
	1.2.2. Rozwój i wzmacnianie systemu wsparcia mieszkaniowego dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	
	1.2.3. Zapewnienie specjalistycznego wsparcia pracodawcom w zakresie korzystania z oferty PFRON i zatrudniania osób z niepełnosprawnościami.	
	1.2.4. Wspieranie zdolności PS do prowadzenia skutecznych działań reintegracyjnych (przygotowanie liderów, dostęp do specjalistów ds. reintegracji w OWES-ach, wspieranie tworzenia Indywidualnych Planów Reintegracyjnych z udziałem osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, granty na reintegrację).	
	1.2.5. Wspieranie synergii działań reintegracyjnych (mentoring, łączenie sił, wspólne granty).	

Cel szczegółowy 2:
Podniesienie potencjału i konkurencyjności PES i PS.

Kierunki interwencji:	Działania:	Realizator:
2.1. Rozwój kompetencji kadry PS/PES.	2.1.1. Kształcenie menedżerów PS w formie kursów, szkoleń oraz innych form (coaching, mentoring, doradztwo).	ROPS, OWES, PES
	2.1.2. Podnoszenie kompetencji kadr w zakresie działań marketingowych i promowania oferty PES.	
	2.1.3. Wymiana doświadczeń i zdobywanie nowych umiejętności poprzez udział w wizytach studyjnych.	
	2.1.4. Rozwój kompetencji kadr w zakresie funkcjonowania PES w usługach społecznych i nowych dziedzinach działalności (cyfryzacja, ekologia, OZE, trendy prozdrowotne).	
	2.1.5. Podnoszenie kompetencji kadr PES reintegracyjnych (potencjału osobowego).	
2.2. Podnoszenie konkurencyjności PES na rynku.	2.2.1. Wspieranie tworzenia sieci, klastrów, konsorcjów PES.	ROPS, OWES, Bank Gospodarstwa Krajowego, instytucje finansowe
	2.2.2. Wsparcie procesu przekształcania/rozszerzenia działalności ekonomicznej PES.	
	2.2.3. Opracowanie koncepcji funduszy pożyczkowych dla PES.	
	2.2.4. Wsparcie tworzenia nowych oraz przekwalifikowania istniejących PES do działalności w zakresie usług społecznych.	
2.3. Budowanie powiązań między PES a podmiotami komercyjnymi.	2.3.1. Zachęcanie przedsiębiorstw do tworzenia strategii CSR z udziałem PES.	ROPS, OWES, PES, UMWS, izby gospodarcze
	2.3.2. Wsparcie udziału PES w targach, kongresach gospodarczych i innych wydarzeniach branżowych.	
2.4. Tworzenie nowych PS.	2.4.1. Wsparcie lokalnych liderów i grup inicjatywnych planujących założenie PS.	OWES, PUP, Bank Gospodarstwa Krajowego, instytucje finansowe
	2.4.2. Zapewnienie dostępu do instrumentów finansujących utworzenie PS.	
	2.4.3. Inkubowanie PS przy istniejących PES i podmiotach komercyjnych.	

Cel szczegółowy 3:
Zwiększenie zaangażowania samorządu terytorialnego w rozwój ekonomii społecznej i współpracę z PES.

Kierunki interwencji:	Działania:	Realizator:
-----------------------	------------	-------------

3.1. Zwiększenie popytu na usługi PES.	3.1.1. Wsparcie szkoleniowo-doradcze oraz mentoring wdrożeniowy dla JST w stosowaniu społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych oraz w zlecaniu zadań PES.	ROPS, OWES, PES
	3.1.2. Działania rzecznicze i edukacyjne skierowane do osób decyzyjnych na różnych szczeblach (np. spotkania w ramach Konwentu Burmistrzów i Wójtów Śląskiego Związku Gmin i Powiatów, Związków ZIT).	
3.2. Wsparcie JST w rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji z zaangażowaniem PES.	3.2.1. Wsparcie szkoleniowo-doradcze JST w przygotowaniu się do procesu deinstytucjonalizacji świadczenia usług społecznych przy zaangażowaniu PES.	UMWŚ, ROPS, PES, Związek Gmin i Powiatów, Związki ZIT, PFRON
	3.2.2. Tworzenie zachęt dla JST do włączania PES w realizację usług społecznych, w tym w ramach Centrów Usług Społecznych (konkursy, dodatkowe środki).	
3.3. Animacja JST w kierunku tworzenia PES.	3.3.1. Budowanie partnerstw lokalnych na rzecz tworzenia warunków do reintegracji.	JST, ROPS, OWES, PES
	3.3.2. Podnoszenie kompetencji i wiedzy (kursy, szkolenia, warsztaty) kadr pomocy społecznej (OPS / CUS / PCPR), powiatowych urzędów pracy, pełnomocników ds. NGO w gminach, animatorów/organizatorów społeczności lokalnej.	
3.4. Podnoszenie jakości usług	3.4.1. Wspieranie PES jako dostawców usług społecznych na rzecz JST.	ROPS, OWES, JST, PES
	3.4.2. Wsparcie procesów przekwalifikowania lub rozszerzenia działalności PES, w tym PS na potrzeby świadczenia usług społecznych.	
3.5. Włączanie ES do polityk lokalnych.	3.5.1. Wsparcie JST w diagnozowaniu lokalnego środowiska przy współudziale PES (zespoły interdyscyplinarne, włączanie w przygotowanie dokumentów strategicznych oraz procedur współpracy m.in. w zakresie przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym).	ROPS, JST, PES, OWES
	3.5.2. Uwzględnianie PES w działaniach informacyjnych JST (np. podstrona internetowa, baza wolontariuszy).	
	3.5.3. Podejmowanie współpracy JST z OWES na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na poziomie lokalnym.	

Cel szczegółowy 4: Wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej w regionie.		
Kierunki interwencji:	Działania:	Realizator:
4.1. Realizacja usług wsparcia i rozwoju ekonomii społecznej przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej.	4.1.1. Zapewnienie funkcjonowania i rozwoju sieci OWES dostępnych dla wszystkich obszarów województwa.	UMWŚ, OWES
	4.1.2. Merytoryczne i finansowe wspieranie tworzenia przedsiębiorstw społecznych.	
	4.1.3. Wspieranie rozwoju istniejących przedsiębiorstw społecznych i ekonomizacji PES.	
4.2. Koordynowanie działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.	4.2.1. Włączenie ekonomii społecznej do dokumentów strategicznych województwa śląskiego.	ROPS, UMWŚ
	4.2.2. Diagnoza i monitorowanie stanu sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim.	
	4.2.3. Współpraca i sieciowanie ośrodków wsparcia ekonomii społecznej.	
4.3. Budowanie współpracy instytucji mających wpływ na rozwój ES.	4.3.1. Uzupełnianie działań aktywizacyjnych różnych instytucji (OPS / CUS, PUP) z wykorzystaniem narzędzi ekonomii społecznej.	JST (OPS / CUS, PUP), instytucje finansowe, WUP
	4.3.2. Działania na rzecz zwiększenia dostępu PES do dofinansowań poza Europejskim Funduszem Społecznym (np. gminne fundusze wkładów własnych dla NGO, instrumenty banków/instytucji finansowych).	
4.4. Tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych	4.4.1. Wsparcie finansowe na tworzenie miejsc pracy w nowych i istniejących PS.	OWES, PUP
	4.4.2. Świadczenie usług wsparcia zgodnie ze standardami OWES.	

Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu świadomości i upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.		
Kierunki interwencji:	Działania:	Realizator:
5.1. Budowanie marki ekonomii społecznej	5.1.1. Opracowanie spójnej koncepcji promocji ES.	ROPS, OWES
	5.1.2. Organizowanie wydarzeń lokalnych	

w województwie śląskim.	i regionalnych (targów, imprez, konferencji, seminariów, konkursów) upowszechniających wiedzę na temat ekonomii społecznej i kształtujących świadome postawy konsumenckie.	
	5.1.3. Budowanie i utrwalanie pozytywnego wizerunku ES w gminach i powiatach, w tym w zakresie współpracy w budowaniu odporności społecznej na sytuacje kryzysowe.	
	5.1.4. Promowanie dobrze funkcjonujących i innowacyjnych PES w mediach przeciwdziałające stereotypowemu postrzeganiu sektora.	
	5.1.5. Promowanie certyfikacji PES znakami jakości.	
5.2. Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej na wszystkich etapach edukacji.	5.2.1. Organizacja zajęć edukacyjnych z zakresu ekonomii społecznej dla dzieci i młodzieży (w szkołach, OHP, w ramach edukacji nieformalnej).	ROPS, OWES
	5.2.2. Promowanie spółdzielczości uczniowskiej.	
	5.2.3. Spotkania edukacyjne nt. ekonomii społecznej dla nauczycieli przedsiębiorczości.	
	5.2.4. Upowszechnianie wiedzy o ekonomii społecznej wśród pracowników i studentów wyższych uczelni w regionie.	
5.3. Promocja działalności PES w zakresie usług społecznych.	5.3.1. Promocja dobrych praktyk w zakresie realizowania usług społecznych przez PES.	ROPS, OWES
	5.3.2. Budowanie powiązań między PES a CUS/OPS.	

5.4. Rezultaty i wskaźniki

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie dostępu mieszkańców województwa do usług reintegracji społeczno-zawodowej.			
Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Wartość docelowa 2030 r.	Źródło danych
Funkcjonowanie sprawnie działającej sieci podmiotów reintegracyjnych pokrywającej wszystkie obszary regionu	Liczba podmiotów reintegracji społeczno-zawodowej (CIS, KIS, ZAZ, WTZ)	165	GUS, rejestry wojewody
Aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem podmiotów reintegracyjnych	Liczba osób objętych wsparciem podmiotów reintegracyjnych (CIS, KIS, ZAZ, WTZ)	5000/rok	GUS
Zwiększony dostęp do mieszkań wspomaganych i treningowych	Liczba miejsc w mieszkaniach wspomaganych i treningowych	1060	rejestry wojewody
Cel szczegółowy 2: Podniesienie potencjału i konkurencyjności PES i PS.			
Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Wartość docelowa 2030 r.	Źródło danych
Wzrost kompetencji kadr PS/PES, zarówno w aspekcie profesjonalizacji działań społecznych, w tym reintegracyjnych, jak i rozwoju umiejętności funkcjonowania w warunkach konkurencyjnego rynku oraz zapewniania wysokiej jakości oferowanych produktów i usług	Liczba pracowników PS/PES, którzy zdobyli/podnieśli kwalifikacje/ kompetencje zawodowe	1500	OWES, ROPS, IZ EFS+
	Liczba podmiotów certyfikowanych znakami jakości PES	25	MRPiPS, ROPS
Wzrost liczby przedsiębiorstw społecznych	Liczba przedsiębiorstw społecznych	250	MRPiPS - Rejestr Jednostek Polityki Społecznej
Cel szczegółowy 3: Zwiększenie zaangażowania samorządu terytorialnego w rozwój ekonomii społecznej i współpracę z PES.			

Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Wartość docelowa 2030 r.	Źródło danych
Zwiększenie udziału PES w realizacji zadań zleczanych przez JST	Liczba JST, które skorzystały z doradztwa, szkoleń itp. ROPS/OWES z zakresu narzędzi ES	131	ROPS/OWES
	Udział JST stosujących w zamówieniach publicznych aspekty społeczne	30%	JST
	Liczba JST w województwie śląskim będących założycielem PES	45	GUS
Cel szczegółowy 4: Wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ekonomii społecznej w regionie.			
Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Wartość docelowa 2030 r.	Źródło danych
Funkcjonowanie sprawnie działającej sieci OWES realizującej usługi wsparcia dla PES	Liczba PES objętych wsparciem	1 179	OWES
	Liczba akredytowanych OWES	6	MRPiPS
Zwiększenie zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwach społecznych	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych w woj. śląskim	1 089	OWES IZ EFS+
Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu świadomości i upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej.			
Rezultat	Wskaźnik rezultatu	Wartość docelowa 2030 r.	Źródło danych
Wzrost świadomości funkcjonowania sektora ekonomii społecznej wśród mieszkańców regionu	Liczba PES, które wzięły udział w wydarzeniach o charakterze targowym	50	OWES, ROPS
	Liczba szkół, w których zrealizowano zajęcia edukacyjne lub konkursy z zakresu ekonomii społecznej	100	Kuratorium Oświaty w Katowicach, ROPS

5.5. System realizacji RPRES

5.5.1. Podmioty organizujące wsparcie ekonomii społecznej w województwie śląskim

Realizacja RPRES zmierzająca do osiągnięcia wyznaczonego celu głównego i celów szczegółowych, odbywać się będzie dzięki działaniom określonym w *Programie*, realizowanym przez podmioty zaangażowane w rozwój ekonomii społecznej w województwie śląskim, w szczególności przez:

- Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego,
- akredytowane Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) działające w poszczególnych subregionach (obszarach) województwa,
- Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego - Departament Europejskiego Funduszu Społecznego, jako instytucję zarządzającą odpowiedzialną za wdrażanie i nadzorowanie projektów finansowanych z EFS+,
- Śląski Urząd Wojewódzki,
- inne podmioty dysponujące środkami na wspieranie PES, np. PFRON, PUP.

Program przewiduje również zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego jako realizatorów i jednocześnie beneficjentów działań skierowanych na rozwój ekonomii społecznej w województwie śląskim.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego realizuje zadania samorządu województwa w zakresie koordynowania działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie.

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, zadania te polegają w szczególności na:

- 1) opracowywaniu regionalnego programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, zgodnego ze strategią rozwoju województwa w zakresie polityki społecznej;
- 2) opracowywaniu i konsultowaniu z podmiotami ekonomii społecznej zakresu interwencji w obszarze ekonomii społecznej w programach oraz innych dokumentach, w szczególności służących realizacji umowy partnerstwa, o której mowa w art. 5 pkt 9a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- 3) wspieraniu tworzenia wspólnych przedsięwzięć podmiotów ekonomii społecznej w celu zwiększenia ich potencjału oraz wspólnej realizacji usług społecznych;
- 4) upowszechnianiu wiedzy o ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Z kolei na podstawie art. 21a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ROPS w ramach zadań koordynacyjnych podejmuje działania skierowane na:

- 1) rozwój infrastruktury usług aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 2) inspirowanie i promowanie nowych metod działań w zakresie aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 3) wspieranie rozwoju partnerskiej współpracy pomiędzy samorządami lokalnymi a podmiotami świadczącymi usługi aktywizacji, integracji oraz reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;

- 4) monitorowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości społecznej służącej zwiększeniu aktywności społecznej i zawodowej osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 5) zwiększanie kompetencji służb zajmujących się aktywizacją, integracją oraz reintegracją społeczną i zawodową osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W nowej perspektywie finansowej w okresie od 01.09.2023 r. do 31.12.2028 r. w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego realizuje projekt „Koordynacja działań w zakresie polityki społecznej - projekty ROPS”. Przewiduje on szereg działań na rzecz wsparcia i rozwoju ekonomii społecznej w regionie wpisujących się w kierunki interwencji niniejszego RPRES. Projekt kładzie główny nacisk na współpracę z JST w zakresie kreowania i wdrażania lokalnych polityk w obszarze ES oraz ich większego zaangażowania w rozwój tego sektora i zwiększanie zatrudnienia socjalnego, a także w zakresie rozwoju usług społecznych i ich deinstytucjonalizacji. Przewidziane jest również sieciowanie i koordynowanie działań regionalnych OWES, koordynowanie pracy Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, a także przeprowadzanie bieżącej diagnozy, zbieranie danych i monitorowanie sytuacji ekonomii społecznej w regionie.

Dodatkowo ROPS realizuje w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 projekt pn. „CUS - nowe spojrzenie na usługi społeczne”. Projekt ten zakłada m.in. prowadzenie działań na rzecz wsparcia rozwoju usług społecznych w nowo powstałych Centach Usług Społecznych w województwie śląskim, przy udziale podmiotów z III sektora, w tym w szczególności PES i PS (np. zlecenie realizacji usług organizacjom pozarządowym lub podmiotom ekonomii społecznej).

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

Na potrzeby zapewnienia w województwie funkcjonowania sieci wsparcia Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, pozwalającej na łatwy dostęp do świadczonych usług, Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 1088/44/V/2015 z dnia 23 czerwca 2015 dokonano podziału województwa na 6 obszarów: częstochowski, rybnicki, bielski, centralno-wschodni, centralno-zachodni, centralno-południowy. Obejmują one:

- obszar częstochowski (północny) – powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski, miasto na prawach powiatu Częstochowa;
- obszar rybnicki (zachodni) – powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski, miasta na prawach powiatu: Jastrzębie Zdrój, Rybnik, Żory;
- obszar bielski (południowy) – powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki, miasto na prawach powiatu Bielsko-Biała;
- obszar centralno-wschodni – powiaty: będziński, zawierciański, miasta na prawach powiatu: Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice;
- obszar centralno-zachodni – powiaty: lubliniecki, tarnogórski, miasta na prawach powiatu: Bytom, Katowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska;
- obszar centralno-południowy – powiaty: bieruńsko-lędziński, gliwicki, mikołowski, pszczyński, miasta na prawach powiatu: Gliwice, Jaworzno, Mysłowice, Tychy, Zabrze.

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej posiadają akredytację ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego i świadczą pakiet wysokiej jakości komplementarnych usług

wsparcia ekonomii społecznej wskazanych w KPRES, obejmujący m.in. usługi informacyjne w zakresie ekonomii społecznej, animowanie, inkubowanie oraz wspieranie tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw społecznych, szkolenia, doradztwo i usługi na rzecz podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorstw społecznych, a także wsparcie finansowe (dotacje, wsparcie pomostowe) na tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych. Działalność OWES prowadzona jest w oparciu o *System akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej AKSES*. Posiadanie akredytacji nie jest wymogiem prawnym, przy czym jest wymagane przy ubieganiu się o środki publiczne, w szczególności z Unii Europejskiej.

Mapa 1. Podział województwa śląskiego na obszary wsparcia przez OWES.

źródło: opracowanie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego.

Zgodnie z zapisami ustawy o ekonomii społecznej OWES-y, we współpracy z ROPS, opracowują regulamin udzielania wsparcia finansowego na utworzenie i utrzymanie miejsca pracy, uwzględniający również zasady udzielania wsparcia reintegracyjnego.

Jednym z obowiązków OWES jest aktywne wspieranie PES w pozyskiwaniu wsparcia zewnętrznego, w szczególności w zakresie rozwoju umiejętności, kompetencji lub nabycia kwalifikacji przy wykorzystaniu *Bazy Usług Rozwojowych* (BUR).

OWES-y podejmują współpracę z instytucjami rynku pracy w zakresie identyfikowania kandydatów do zatrudnienia w PS i planowania indywidualnych ścieżek reintegracji zawodowej.

W ramach programu *Fundusze Europejskie dla Śląskiego (FE SL 2021-2027)* przewidziane zostało dofinansowanie działalności OWES.

Celem projektów realizowanych przez OWES jest zwiększenie zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej), poprzez wsparcie tworzenia dla nich nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych (PS).

W ramach projektów OWES-y mogą realizować następujące formy wsparcia:

- a) bezzwrotne wsparcie finansowe na utworzenie i utrzymanie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych (przez okres 12 miesięcy) dla osób, o których mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej oraz
- b) dofinansowanie do realizacji indywidualnego planu reintegracyjnego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o ekonomii społecznej;
- c) rozszerzenie interwencji o dodatkowe instrumenty (np. doradztwo, poradnictwo oraz szkolenia), niezbędne do założenia i/lub efektywnego prowadzenia działalności oraz realizacji usług społecznych na rzecz społeczności lokalnej, a także ich udział w kluczowych obszarach takich jak np. zielona gospodarka.

Wsparcie działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne, w tym wsparcie w tworzeniu planów reintegracyjnych, OWES realizuje we współpracy z Centrami Integracji Społecznej i Klubami Integracji Społecznej.

Tabela 2. Zasięg terytorialny OWES w ramach projektów RPO WSL 2014-2020 i FE SL 2021-2027

Lp.	Zasięg terytorialny OWES	Obsługiwane powiaty
1	OWES obszaru częstochowskiego (północnego)	• częstochowski • kłobucki • myszkowski • m. Częstochowa
2	OWES obszaru rybnickiego (zachodniego)	• raciborski • rybnicki • wodzisławski • m. Jastrzębie Zdrój • m. Rybnik • m. Żory
3	OWES obszaru bielskiego (południowego)	• bielski • cieszyński • żywiecki • m. Bielsko-Biała
4	OWES obszaru centralno-wschodniego	• będziński • zawierciański • m. Chorzów • m. Dąbrowa Górnicza • m. Siemianowice Śl. • m. Sosnowiec • m. Świętochłowice
5	OWES obszaru centralno-zachodniego	• lubliniecki • tarnogórski • m. Bytom • m. Katowice • m. Piekary Śląskie • m. Ruda Śląska
6	OWES obszaru centralno-południowego	• bieruńsko-lędziński • gliwicki • mikołowski • pszczyński

	• m. Gliwice • m. Jaworzno • m. Mysłowice • m. Tychy • m. Zabrze
--	--

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego Departament Europejskiego Funduszu Społecznego

Departament Europejskiego Funduszu Społecznego jest instytucją zarządzającą odpowiedzialną za wdrażanie i rozliczanie projektów finansowanych z EFS i EFS+. W przeszłości realizował zadania związane z wdrażaniem *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego 2014-2020 (RPO WSL 2014-2020)*, a obecnie zadania związane z wdrażaniem programu *Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027 (FE SL 2021-2027)*.

Kluczowe znaczenie dla rozwoju ekonomii społecznej w regionie będzie miało wsparcie działalności OWES w ramach programu *FE SL 2021-2027 - Priorytet FESL.07 Fundusze Europejskie dla społeczeństwa*, Działanie 7.1 *Ekonomia społeczna*, Typ 1 *Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej*. Zakres oddziaływania interwencji OWES w poszczególnych subregionach będzie służył realizacji celów szczegółowych określonych w *Krajowym Programie Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej*.

Istotne będzie również wsparcie działalności podmiotów reintegracyjnych zaplanowane w ramach Działania 7.2 *Aktywna integracja*, Typ 2. *Proces reintegracji społecznej i zawodowej prowadzony przez podmioty reintegracyjne*, w szczególności poprzez:

- tworzenie nowych podmiotów reintegracyjnych tj. KIS, CIS;
- tworzenie nowych pracowni i/lub nowych miejsc reintegracji w istniejących podmiotach oraz obejmowanie uczestników reintegracji nowymi usługami;
- wsparcie usług rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnienia w w/w podmiotach;
- aktywizację społeczno-zawodową, wykorzystującą instrumenty aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej.

Uwzględniono w ramach tego typu projektów wsparcie w ramach WTZ i ZAZ zapewnione przez ograniczony czas dla konkretnego uczestnika. Warunkiem wsparcia w ramach WTZ jest zaoferowanie uczestnikom realnej ścieżki dojścia do ZAZ (lub innej formy zatrudnienia). Wsparcie w ramach ZAZ jest możliwe pod warunkiem, że 5-10% uczestników ZAZ wejdzie na otwarty rynek pracy/zarejestruje się w urzędzie pracy.

Śląski Urząd Wojewódzki

Śląski Urząd Wojewódzki, jako organ administracji rządowej w terenie, wdraża programy i fundusze krajowe wspierające rozwój sektora ekonomii społecznej oraz odpowiada za monitorowanie funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej w województwie.

Zgodnie z ustawą o ekonomii społecznej, wojewoda wykonuje zadania dotyczące nadawania i kontroli statusu przedsiębiorstwa społecznego:

- weryfikuje warunki formalne dla uzyskania statusu,
- wydaje decyzje administracyjne o przyznaniu i utracie statusu PS,
- weryfikuje roczne sprawozdania sporządzane przez PS,
- kontroluje przestrzeganie obowiązków przez PS.

Ponadto na podstawie ustaw o zatrudnieniu socjalnym i o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych odpowiada za:

- przyznawanie statusu i prowadzenie rejestru Centrów Integracji Społecznej, nadzór nad nimi i weryfikację ich rocznych sprawozdań,

- b) prowadzenie rejestru Klubów Integracji Społecznej i weryfikację ich rocznych sprawozdań,
- c) wydawanie decyzji w sprawie przyznania, zmiany lub utraty statusu Zakładu Aktywności Zawodowej, prowadzenie rejestru ZAZ, nadzór i kontrola nad ich działalnością, okresowe przekazywanie do PFRON danych o zatrudnionych w nich osobach niepełnosprawnych.

5.5.2. Finansowanie

Realizacja zadań ujętych w *Regionalnym programie rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2030* będzie finansowana głównie z poniższych źródeł:

- publicznych:
 - fundusze unijne,
 - środki budżetu państwa,
 - środki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego - samorządu województwa oraz samorządów powiatowych i gminnych,
- niepublicznych - pochodzących zarówno z sektora ekonomii społecznej, jak i biznesu.

Możliwe jest również realizowanie zaplanowanych działań z wykorzystaniem innych dostępnych środków finansowych, jak i przy zaangażowaniu innych realizatorów.

W założeniach, docelowo większa część sektora ekonomii społecznej powinna samodzielnie finansować swoją działalność lub z niewielkim udziałem środków zewnętrznych. Podstawowe środki finansowe powinny pochodzić z produkcji lub świadczenia usług zlecanych przez jednostki samorządu terytorialnego gmin i powiatów, zarówno w ramach powierzania realizacji zadań publicznych, jak i w wyniku stosowania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych. Przyjmuje się, że interesem gminy i powiatu powinno być zarówno znalezienie wykonawców produktów/usług niszowych, nieatrakcyjnych dla sektora biznesu, wykorzystanie potencjału sektora ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych, jak i zmniejszanie liczby osób wykluczonych/zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez zatrudnianie ich w podmiotach ekonomii społecznej.

Zakłada się, że zasadniczą rolę w finansowaniu przedsiębiorczości społecznej będą odgrywać:

- środki z *Europejskiego Funduszu Społecznego Plus 2021-2027* dostępne na poziomie krajowym i regionalnym;
- środki samorządów lokalnych przeznaczone na zlecanie zadań publicznych do realizacji przez PES, w tym organizacje pozarządowe;
- środki Funduszu Pracy będące w dyspozycji PUP na założenie lub przystępowanie osób bezrobotnych do spółdzielni socjalnych, tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych oraz na reintegrację zawodową;
- środki z PFRON przeznaczone na integrację zawodową osób z niepełnosprawnościami,
- dotacje pozyskiwane z różnych źródeł (np. MRPiPS, PFRON, *Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030*, Ministerstwo Edukacji Narodowej) i instrumenty zwrotne dla PES.

Finansowanie części działań zawartych w RPRES przewiduje **Program Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027** w ramach Priorytetu VII *Fundusze Europejskie dla społeczeństwa*, celu szczegółowego EFS+.CP4.H. *Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa*,

oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji. Program przewiduje wsparcie ekonomii społecznej w obszarach:

- aktywnej integracji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- rozwoju ekonomii społecznej jako dostawcy usług społecznych i miejsc pracy,
- profesjonalizacji sektora ekonomii społecznej.

Na wzmocnienie sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim w ramach *FE SL 2021-2027* przyjęto w ramach **Działania FESL.07.01 *Ekonomia społeczna*** alokację w wysokości 43.841.622,00 euro, w tym 37.860.136,00 ze środków unijnych. Maksymalny dopuszczalny poziom dofinansowania projektu wynosi 95% (środki UE + współfinansowanie ze środków krajowych), bez uwzględnienia wartości środków przeznaczonych na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy, które są finansowane w 100%. W praktyce wkład własny OWES będzie oscylował w okolicach 2% wartości projektu. Należy zatem szacować, że łączna wysokość środków na ten cel w ramach *FE SL 2021-2027* wyniesie ponad 195.000 000 PLN.

Projekty na rzecz wzmocnienia sektora ekonomii społecznej będą realizowane przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w okresie od 1 stycznia 2024 roku, minimum przez okres 36 miesięcy, nie dłużej jednak niż do dnia 30 czerwca 2029 roku.

W ramach **Działania FESL.07.02 *Aktywna integracja***, gdzie jako jeden z typów projektów przewidziano *Typ. 2 Proces reintegracji społecznej i zawodowej prowadzony przez podmioty reintegracyjne*, przyjęto alokację w wysokości 57.492.372,00 euro, w tym dofinansowanie UE 51.440.543,00 euro.

Ponadto w ramach poszczególnych Działań FE SL zaplanowano typy projektów lub elementy mające na celu wzmocnienie potencjału podmiotów ekonomii społecznej:

- **Działanie FESL.07.05 *Strategiczne projekty dla obszaru usług społecznych*** (alokacja 24.945.804,00 euro, w tym UE 22.460.675,00 euro), Typ 1. Wsparcie kadr pomocy i integracji społecznej w regionie. W celu niwelowania problemów społecznych regionu, w tym podniesienia jakości usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej, przewiduje się działania z zakresu rozwoju kompetencji i kwalifikacji kadr, w tym budowania adekwatnych umiejętności do zmieniających się potrzeb i zapewnienia dostępu do superwizji.
- **Działanie FESL.07.07 *Wsparcie rodziny, dzieci i młodzieży oraz deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej*** (alokacja 41.880.296,00 euro, w tym UE 37.471.844,00 euro), Typ 6. Budowanie zdolności organizacyjnych partnerów społeczeństwa obywatelskiego (typ uzupełniający). Zakłada działania adresowane do organizacji z regionu, które działają na rzecz wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży oraz rodzinnej pieczy zastępczej skoncentrowane na budowaniu potencjału partnerów społeczeństwa obywatelskiego, m.in. w zakresie podnoszenia jakości (w tym poprzez rozwój kompetencji kadr) i dostępności świadczonych usług.
- **Działanie FESL.07.09 *Usługi dla osób w kryzysie bezdomności, dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań lub zagrożonych bezdomnością*** (alokacja 8.158.824,00 euro, w tym UE 7.300.000,00 euro), Typ 3. Budowanie zdolności organizacyjnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego (typ uzupełniający). Zakłada wsparcie na rzecz rozwijania dialogu obywatelskiego, podniesienia potencjału i rozwoju organizacji społeczeństwa obywatelskiego działających na rzecz osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, m.in. w zakresie poprawy standardów i procedur zarządzania w NGO, (w tym podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr), współpracy międzysektorowej, budowania potencjału własnego, wsparcia technicznego.
- **Działanie FESL.07.10 *Wsparcie społeczności objętych LSR*** (Lokalną Strategią Rozwoju, alokacja 6.381.965,00 euro, w tym UE 5.710.179,00 euro), Typ 1.

Działania na rzecz społeczności lokalnych na terenie objętym LSR. W ramach formuły bezpośredniej LSR zaplanowano realizację projektów w formule grantowej udzielanych przez LGD (Lokalne Grupy Działania, jako beneficjenta projektu grantowego) na realizację inicjatyw oddolnych wynikających z LSR i zgłaszanych przez lokalną społeczność.

- **Działanie FESL.07.11 Wsparcie społeczności mniejszościowych, w tym społeczności romskich** (alokacja 2.850.000,00 euro, w tym UE 2.550.000,00), Typ. 2 Budowanie zdolności organizacyjnych partnerów społeczeństwa obywatelskiego (typ uzupełniający). Przewiduje wsparcie na rzecz rozwijania dialogu obywatelskiego, podniesienia potencjału i rozwoju organizacji społeczeństwa obywatelskiego (trzeciego sektora) działających na rzecz społeczności zmarginalizowanych takich jak Romowie.
- **Działanie FESL.10.24 Włączenie społeczne - wzmocnienie procesu sprawiedliwej transformacji** (w ramach Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, alokacja 40.000.000,00 euro, w tym UE 36.000.000,00 euro), Typ 1. Działania na rzecz mieszkańców i obszarów uczestniczących w procesie sprawiedliwej transformacji. Przewiduje m.in.: wzmocnienie potencjału podmiotów III sektora działających na obszarze i na rzecz transformacji poprzez: podnoszenie kwalifikacji i kompetencji członków organizacji, wolontariuszy i obywateli pracujących na rzecz NGO, wsparcie rozwoju instytucjonalnego, działania świadomościowe i promocję idei społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym (uzupełniająco, w powiązaniu z pozostałymi formami wsparcia).

W ramach programu **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)** - działanie 04.13 *Wysokiej jakości system włączenia społecznego* jest realizowany projekt *Koordinacja działań w zakresie polityki społecznej - projekty ROPS*, który przewiduje finansowanie wsparcia ekonomii społecznej w obszarach:

- koordynacji prac Regionalnych Komitetów Rozwoju ES;
- zapewnienia wdrażania w samorządach lokalnych rozwiązań w obszarze ES;
- zbierania danych dotyczących sektora ES na poziomie regionalnym, analizy danych i sprawozdawczości dot. ES, pomiaru oddziaływania społecznego oraz kondycji sektora;
- udziału w procesie akredytacji OWES;
- działań na rzecz rozwoju zaangażowania JST w obszarze ES, w tym działań upowszechniających rozwiązania przewidziane w ustawie o ES;
- sieciowania i współpracy z OWES;
- działań na rzecz zwiększenia aktywności JST w obszarze zatrudnienia socjalnego i działalności PZS;
- działań służących budowaniu marki ES i jej promocji w oparciu o zakres ES wskazany w nowej ustawie (np. targi ES).

Instytucją zarządzającą projektem koordynacyjnym w zakresie polityki społecznej jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej - Departament Wdrażania EFS, natomiast realizatorem projektu w województwie śląskim jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego. Dla województwa śląskiego przyjęto alokację w wysokości 43.015.402,24 PLN, z czego na działania koordynacyjne w zakresie ekonomii społecznej przeznaczona jest kwota 5.899.734,77 zł. Realizację projektu koordynacyjnego zaplanowano od 1 września 2023 r. do 31 grudnia 2028 r.

Wysokość środków pochodzących z pozostałych źródeł finansowania działań ujętych w *Programie* jest trudna do oszacowania, ponieważ zależy od zasobów i polityki finansowej

poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych lub samych podmiotów ekonomii społecznej.

System finansowania celów i kierunków interwencji *Regionalnego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej w województwie śląskim do roku 2030*

Cel szczegółowy	Kierunek interwencji	Źródło finansowania	Termin realizacji
1. Zwiększanie dostępu mieszkańców województwa do usług reintegracji społeczno-zawodowej	1.1. Budowanie sprawnie działającej i stabilnej sieci podmiotów reintegracyjnych	- FE SL 2021-2027 – Działanie 07.02 - FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 30.06.2029 r.
	1.2. Rozwój oferty działań aktywizacyjnych i reintegracyjnych dla mieszkańców	- FE SL 2021-2027 – Działania 07.01 i 07.02 - FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 30.06.2029 r.
2. Podniesienie potencjału i konkurencyjności PES i PS.	2.1. Rozwój kompetencji kadry PS/PES	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS, - FE SL 2021-2027 - Działania 07.01, 07.02, 07.05, 07.07, 07.09, 07.10, 07.11, 10.24	do 30.06.2029 r.
	2.2. Podnoszenie konkurencyjności PES na rynku	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS, - FE SL 2021-2027 - Działania 07.01, 07.02, 07.07, 07.09, 07.11, 10.24	do 30.06.2029 r.
	2.3. Budowanie powiązań między PES a podmiotami komercyjnymi	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS, - FE SL 2021-2027 - Działania 07.01 i 07.02	do 30.06.2029 r.
	2.4. Tworzenie nowych PS	- FE SL 2021-2027 – Działanie 07.01	do 30.06.2029 r.
3. Zwiększenie zaangażowania samorządu terytorialnego w rozwój ES i współpracę z PES	3.1. Zwiększenie popytu na usługi PES	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 31.12.2028 r.
	3.2. Wsparcie JST w rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji z zaangażowaniem PES	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 31.12.2028 r.
	3.3. Animacja JST w kierunku tworzenia PES	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS, - FE SL 2021-2027 – Działanie 07.01	do 30.06.2029 r.
	3.4. Podnoszenie jakości usług	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS,	do 30.06.2029 r.

	świadczonych przez PES na rzecz JST	- FE SL 2021-2027 – Działanie 07.01	
	3.5. Włączenie ES do lokalnych polityk społecznych	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 31.12.2028 r.
4. Wzmocnienie funkcjonowania systemu wsparcia ES w regionie	4.1. Realizacja usług wsparcia i rozwoju ekonomii społecznej przez OWES	FE SL 2021-2027 - Działanie 07.01	do 30.06.2029 r.
	4.2. Koordynowanie działań na rzecz rozwoju ES na poziomie regionalnym	FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 31.12.2028 r.
	4.3. Budowanie współpracy instytucji mających wpływ na rozwój ES	Środki własne JST, środki Funduszu Pracy, PFRON, FIO, instrumenty banków/instytucji finansowych	do 31.12.2030 r.
	4.4. Tworzenie miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych	- FE SL 2021-2027 – Działanie 07.01	do 30.06.2029 r.
5. Podniesienie poziomu świadomości mieszkańców województwa i upowszechnianie pozytywnych postaw wobec ES	5.1. Budowanie marki ES w województwie śląskim	FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 31.12.2028 r.
	5.2. Upowszechnianie wiedzy o ES na wszystkich etapach edukacji	- FERS – projekt koordynacyjny ROPS, - FE SL 2021-2027 - Działanie 07.01	do 30.06.2029 r.
	5.3. Promocja działalności PES w zakresie usług społecznych	FERS – projekt koordynacyjny ROPS	do 31.12.2028 r.

5.5.3. Monitoring i ewaluacja

Właściwa i kompleksowa obserwacja i ocena stanu realizacji *Programu* będzie możliwa dzięki systematycznie prowadzonemu monitoringowi osiąganych efektów, w ramach którego Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego będzie gromadził i wstępnie agregował zebrane dane.

Podstawą systemu monitoringu będą wyznaczone rezultaty oraz wskaźniki działań w ramach poszczególnych celów szczegółowych RPRES.

Monitoring będzie prowadzony przez cały okres wdrażania *Programu*, w związku z czym umożliwi on regularne śledzenie zmian wartości wskaźników, bieżące identyfikowanie ewentualnych zagrożeń oraz weryfikowanie przyjętych kierunków działania. Wdrożenie systemu monitoringu pozwoli na dokonywanie analizy postępów w realizowaniu zapisów przedmiotowego dokumentu, jak i możliwości osiągnięcia docelowych wskaźników w 2030 roku.

W ramach prowadzonego monitoringu przedmiotem zainteresowania będzie także zakres i stopień realizacji zdiagnozowanych w regionie potrzeb dotyczących sektora ekonomii społecznej, np. dotyczących kształcenia czy preferowanych sfer działalności PES i sposobów ich promocji. Monitoringiem zostanie objęta ponadto sieć usług wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w województwie.

W efekcie prowadzonego na bieżąco monitoringu realizacji *Programu* corocznie ROPS opracuje **raport o stanie ekonomii społecznej w regionie**, uwzględniający przede wszystkim opis ogólnej sytuacji sektora i systemu wsparcia, stopień realizacji wskaźników RPRES oraz rekomendacje w zakresie rozwoju ekonomii społecznej.

Dane na potrzeby monitoringu będą pozyskiwane z wykorzystaniem dostępnych źródeł i narzędzi, pozwalających na uzyskanie informacji optymalnych pod kątem określenia postępu realizacji *Programu*.

Realizacja i monitoring *Programu* będą wymagały współpracy ze wszystkimi interesariuszami na poziomie województwa, powiatu i gminy, zwłaszcza z: podmiotami działającymi w sferze ekonomii społecznej, jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, ośrodkami wsparcia ekonomii społecznej, powiatowymi urzędami pracy, Wojewódzkim Urzędem Pracy w Katowicach, starostwami powiatowymi, urzędami miast i gmin, Śląskim Urzędem Wojewódzkim, a także Urzędem Marszałkowskim Województwa Śląskiego.

Raport zostanie przedstawiony do zaopiniowania Regionalnemu Komitetowi Rozwoju Ekonomii Społecznej, a następnie opublikowany na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

W trakcie realizacji programu zostanie przeprowadzona ewaluacja zewnętrzna systemu wsparcia ekonomii społecznej w województwie śląskim, a po jego zakończeniu, tj. w roku 2031, ewaluacja RPRES ex-post. Za jej przeprowadzanie będzie odpowiedzialny Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Dzięki ewaluacji możliwe będzie nie tylko określenie stopnia osiągnięcia założonych wskaźników i długookresowych efektów, lecz również zbadanie zmian, które zaszły w sferze ekonomii społecznej w regionie w tym okresie. Ewaluacja pozwoli ocenić skuteczność i efektywność *Programu*, a ponadto będzie stanowiła cenne źródło informacji podczas planowania kolejnych interwencji (programów/projektów) w zakresie ekonomii społecznej.

Raport z ewaluacji RPRES wraz z wnioskami zostanie przekazany do zaopiniowania Regionalnemu Komitetowi Rozwoju Ekonomii Społecznej, a następnie opublikowany na stronie internetowej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.